

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. VI. Solvuntur aliæ objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

ris, & contingentibus, sed etiam in naturalibus, & necessarijs, docent esse necessariam ad operandum. Secundum verò dici non potest, alioquin falsum esset quod ibidem docet S. Thomas, nempe futura contingentia non posse certò cognosci in suis causis: ut enim antea dicebamus, illa non minùs certò cognoscuntur in causis secundis, prout subsunt divino decreto, illas determinanti & applicanti ad agendum, quam in ipsomet decreto prædeterminante.

166. Ad objectionem respondeo primò, negando Antecedens: falsum enim est, quòd quando D. Thomas agit de scientia Dei respectu futurorum contingentium, semper recurat ad præsentiam suam aternitatis, & non faciat mentionem divini decreti. Ut enim constat ex pluribus testimonijs §. 2. relatis, S. Doctor, nec semel, nec obscure, medium illud expressit; præsertim libro 1. contra Gent. cap. 68. & libro 3. cap. 56. Imò & in ipso loco in argumento citato, scilicet in 1. sent. dist. 38. utrumque medium indicavit, præsentiam scilicet rerum in aternitate, & divinum decretum, ut supra annotavimus: dicit enim ibidem, *Deus non solum vidit ordinem sui ad rem, ex cuius potestate res erat futura, sed ipsum esse rei inuebatur &c.*

167. Respondeo secundò, quòd quamvis D. Thomas formaliter, & in terminis, tale medium non expressisset, illud tamen, per manifestam illationem deducitur tum ex illo principio, quod sæpè repetit & inculcat, tanquam præcipuum suæ doctrinæ fundamentum; nimirum Deum nihil cognoscere extra se, sed omnia intueri in seipso, & in sua essentia tanquam in causa: nam divina essentia non est causa rerum, nec illas repræsentat ut existentes, aut futuras, nisi ut modificata, & determinata, per liberum suæ voluntatis decretum. Tum ex alio quòd asserit, scire divinum, respectu futurorum contingentium, subjacere libertati voluntatis: scientia enim quæ subjacet libertati voluntatis divinæ, subjacet divino decreto, illique ut medio innititur, ut supra dicebamus.

168. Respondeo tertio, quòd quando D. Thomas, ut ostendat Deum certò cognoscere futura contingentia, recurat ad præsentiam illorum in aternitate, non excludit divinum decretum, sed illud supponit, & virtualiter exprimit: ideo enim futura contingentia sunt præsentia realiter in aternitate, quia ex efficaci decreto divinæ voluntatis, sunt futura in propria mensura, & in aliqua temporis differentia. Unde priùs prioritate à quo seu natura, cognoscuntur ut futura, ratione divini decreti, quò extrahuntur à statu meræ possibilitatis, quam ut præsentia in aternitate. Ratio autem cur D. Thomas sæpissimè ad talem præsentiam recurat, duplex assignari potest. Prima est, quia intendit demonstrare quomodo Deus cognoscat futura contingentia, per scientiam non solum certam & infallibilem, sed etiam intuitivam, & visionis, ad quam (ut infra ostendemus) necessàriò requiritur realis præsentia & existentia sui objecti, in ea saltem mensura, quæ talis cognitio mensuratur.

Secunda ratio est, quia S. Doctor intendit declarare, & exponere, quomodo scientia futurorum contingentium in Deo sit certa & infallibilis omnibus modis; nec habeat solum certitudinem, & infallibilitatè ex parte medij in quo fundatur, sed etiam ex parte objecti quod attingit, & contemplatur. Illud enim quando cognoscitur

A ut præsens in aternitate, ratione talis præsentia-
tatis (ut infra declarabimus) est aliquo modo
magis certum, quam prout cognoscitur ut futu-
rum, & ut determinatum ad habendam aliquando
existentiam in tempore, ratione divini decre-
ti efficacis & infallibilis.

Ad confirmationem, concessà Majori, ne-
ganda est Minor: ad cuius probationem, dicen-
dum est, D. Thomam in eò loco, neque exclu-
dere divinum decretum, neque illud includere,
sed ab illo abstrahere, non abstractione nega-
tivà, sed purè præcisivà (ut supra art. 1. an-
notavimus) id est ad illud non attendere, sed ad
solam determinationem causarum secundarum.
B Ibi enim solum intendit docere, quòd quia effe-
ctus naturales & necessarij, quales sunt ortus
Solis, eclipfes, & hujusmodi, sunt necessarij,
& ex natura rei determinati in suis causis, possunt
in illis certò cognosci, saltem quantum ad ratio-
nem specificam (præcindendo etiam à divino
decreto) effectus verò liberi, quia in suis causis
sunt omnino indeterminati, non possunt in illis
certò cognosci, etiam quantum ad speciem, in-
dependentè à decreto, quò causæ liberae ad tales
actus eliciendos efficaciter prædeterminantur.
Quod ut fiat evidentiùs.

Observandum est, quòd licet physica præde-
terminatio sit necessaria in causis tam naturalibus,
quàm liberis ad operandum, non tamen eodem
modo: in causis enim naturalibus, requiritur so-
lum, ut eas determinet ad rationem individua-
lem suarum operationum; non tamen ad illarum
rationem specificam, ad quam ex sua natura sunt
determinatæ, ut Sol ad illuminationem, ignis
ad calefactionem &c. In causis verò liberis, quan-
tum ad utramque rationem requiritur; quia cau-
sæ liberae, non solum sunt indifferentes, & inde-
terminatæ ad rationem individualement, sed etiam
ad rationem specificam suarum operationum: à
principio autem indifferenti, ut indifferens est,
non exit determinatus actus, nisi ab aliquo deter-
minetur ad illum: ut ex Commentatore 2. Phys.
text. 48. sæpè probat, & docet S. Thomas. Dici-
mus ergo S. Doctorem, loco in confirmatione
citato, solum intendere, hoc statuere discrimen
inter causas naturales, & contingentes seu liberas,
quòd in primis (abstrahendo etiam à divino de-
creto) possunt certò cognosci effectus naturales
& necessarij, saltem quantum ad speciem: quia
ad rationem specificam illorum, sunt ex se, &
ex sua natura determinatæ. In secundis verò, se-
cluso divino decreto, effectus contingentes &
liberi, non possunt certò cognosci, etiam quan-
tum ad speciem, quia illæ sunt omnino indiffe-
rentes, & indeterminatæ ad rationem specificam
suarum operationum.

§. VI.

Solvuntur aliæ objectiones.

Objicies secundò: In causa remota & univer-
sali, non potest certò & infallibiliter co-
gnosci effectus, v. g. in motu Solis, non po-
test certò cognosci generatio plantæ: cum enim
virtus causæ remotæ & universalis, recipiatur in
causa proxima & particulari, ab illa modificatur
& determinatur, & interdum impeditur ne certò,
& infallibiliter producat suum effectum; sicut
virtus Solis modificatur in planta, & ex defectu
virtutis generativæ illius, interdum impeditur ne
fiores vel fructus producat: unde cum divinum

decretum, sit causa tantum remota & universalis rerum contingentium, & actuum nostrorum liberorum, & ejus virtus, quamvis infinita, modificetur in causa libera in qua recipitur, & interdum ex defectu illius impediatur ne suum effectum consequatur; non potest habere rationem medij, in quo Deus omnino certo, & infallibiliter, futura contingentia & libera cognoscat.

172. Hoc argumentum confirmari potest egregio D. Thomæ testimonio, desumpto ex 1. sent. dist. 38. quæst. 1. art. 5. ubi sic discurret. *Quandocumque sunt causæ multæ ordinate, effectus ultimus non sequitur causam primam, in necessitate & contingentia; sed causam proximam: quia virtus causæ primæ recipitur in causâ secundâ, secundum modum causæ secundæ: effectus enim ille, non procedit à causâ primâ, nisi secundum quod virtus causæ primæ, recipitur in causâ secundâ, ut patet in floritione arboris, cujus causâ remota est motus Solis, proxima autem virtus generativa plantæ: floritio autem potest impediri per impeditionem virtutis generativæ, licet motus Solis sit invariabilis. Similiter autem scientia Dei est invariabilis causa rerum, sed effectus producuntur ab ipsa per operationes causarum secundarum: & ideo mediantribus causis secundis necessariis, producit effectus necessarios, ut motum Solis, & hujusmodi, sed mediantribus causis secundis contingentibus, producit effectus contingentes.*

173. Ad objectionem respondeo, distinguendo Antecedens: In determinatione causæ remotæ & universalis, effectus non potest certo cognosci: quando causâ remota & universalis, est impedibilis à proxima, & particulari, concedo. Quando non est impedibilis, nego. Decretum autem divinum, cum sit infinitæ virtutis & efficacis, impediri non potest, à causis secundis contingentibus, vel liberis, ne suum effectum consequatur, non solum quantum ad ejus substantiam, sed etiam quantum ad modum libertatis & contingentis.

Ad exemplum quod adducitur de Sole, dicendum est duplex esse notabile discrimen inter concursum Dei, qui est prima & universalissima causa, & concursum Solis, & aliarum causarum secundarum universalium. In primis enim, cum concursus Solis, & aliorum corporum cælestium, sit virtutis & efficacis finitæ & limitatæ, impediri potest ex defectu & imperfectione causæ proximæ, ne suum effectum consequatur: ut patet in floritione arboris, quæ impediri potest ex defectu virtutis generativæ plantæ. Virtus autem primæ & universalissimæ causæ, cum sit infinita ac illimitata, impediri non potest à causis secundis, etiam contingentibus & liberis, ne suum effectum consequatur, & quantum ad substantiam, & quantum ad modum necessitatis, vel libertatis quem intendit. Ut enim dicit Sanctus Doctor 1. 2. quæst. 112. art. 3. *Si ex intentione Dei movens est, quod homo cujus cor movet, gratiam consequatur, infallibiliter eam consequitur: secundum illud Joan. 6. Omnis qui audit à Patre, & didicit, venit ad me. Et 2. 2. quæst. 24. art. 11. in corp. Virtus Spiritus Sancti infallibiliter operatur quodcumque voluerit. Unde impossibile est, hæc duo simul esse vera, quod Spiritus Sanctus velit aliquem movere ad actum charitatis, & quod ipse charitatem amittat peccando. Quam doctrinam hausit S. Doctor ex Scriptura, & SS. Patribus. Dicitur enim Isaïæ 46. Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea*

Tom. I.

A *fieri. Esther 13. Domine Rex omnipotens in ditione tua cuncta sunt posita, & non est qui possit resistere voluntati. Isaïæ 14. Dominus Deus exercituum decrevit, & quis poterit infirmare? & manus ejus extenta, & quis avertet eam? Item D. Augustinus de corrept. & gratia cap. 14. Deo volenti saluum facere, nullum hominis resistit arbitrium: sic enim velle & nolle, in volentis aut nolentis est potestate, ut divinam voluntatem non impediat, nec superet potestatem. Denique Sanctus Prosper in carmine de ingratia, habet hunc versum.*

Haud dubie impletur quicquid vult summa potestas.

B Secundum discrimen quod inter concursum Dei, & causarum secundarum universalium reperitur, consistit in eo quod causæ secundæ universales per se primò attingunt in suis effectibus, rationes communes aut genericas, putà viventis, aut corporis corruptibilis; quæ cum sint potentiales, & determinabiles, etiam concursus illarum, est indifferens, potentialis, ac determinabilis à causis inferioribus, & particularibus. Causa autem primæ, & universalissima, cum per se primò attingat in omnibus rebus creatis, rationem entis, & actualitatem existentis, quæ non est potentialis, & determinabilis; sed actualis, & determinativa, non potest etiam ejus concursus esse indifferens, & determinabilis à causis secundis, etiam liberis; sed potius eas debet determinare & applicare ad agendum, conformiter ad illarum naturam.

D Ad auctoritatem verò D. Thomæ in confirmatione adductam, dicendum est, quod S. Doctor in hoc articulo solum intendit docere, quod infallibilitas divinæ præscientiæ, non præjudicat libertati & contingentis rerum: quia quamvis scientia divina, ut applicata per decretum, sit invariabilis causa rerum; tamen quia Deus attemperat, & accommodat suum concursum, suamque motionem naturis rerum, quas movet & applicat ad agendum: ita ut causas necessarias & naturales moveat ad unum per modum naturæ; liberas verò ad unum per modum liberi, & relinquendo potentiam ad oppositum, ac præsuppositâ in intellectu indifferentiâ objectivâ judicij, quæ est proxima radix libertatis: ideo divina scientia, quamvis infallibilis, & invariabilis, non tollit, sed potius efficit, & causat libertatem, & contingentiam in rebus creatis. Et in hoc tantum sensu, docet D. Thomas, quod virtus seu motio causæ primæ modificatur & determinatur à causis secundis, in quibus recipitur: quatenus scilicet causâ primâ attemperat & accommodat suum concursum, suamque motionem, naturis illarum; quod est illam determinari à causis secundis, materialiter tantum & objective.

E Obijcies tertio: Si scientia Dei respectu futurorum absolutorum sit fundata in decreto, sequitur scientiam visionis in Deo, differre attributaliter, à scientia purè possibilium: Consequens est falsum, & contra communem Theologorum sententiam: Ergo & Antecedens. Sequela probatur: Distinctio scientiarum sumitur ex parte motivi seu medij: At si scientia visionis sit fundata in decreto, habebit medium virtualiter distinctum, à medio scientiæ possibilium: Ergo virtualiter distinguetur ab illa. Probatur Minor: Motivum seu medium in quo Deus possibilita cognoscit, est omnipotentia: At hæc à decreto libero distinguitur virtualiter, cum juxta commu-

I i ij

nom Thomistarum sententiam, omnipotentiam in Deo, sit intellectus ejus practicus, ut connotans voluntatem, & producens res ad extra, per actum imperij, formaliter immanentem, & virtualiter transeuntem, ut constat ex dictis articulo ultimo præcedentis disputationis: Ergo si scientia visionis sit fundata in decreto, habebit medium virtualiter distinctum à medio scientiæ possibilium.

176. Respondeo decretum liberum non esse motivum, seu medium, in quo Deus cognoscit futura, per modum rationis formalis, sed solum per modum applicationis omnipotentia, in qua, ut per decretum applicata, cognoscuntur futura, ingrediente omnipotentia ut ratione formali objectiva, & decreto ut conditione applicante. Cum enim representatio creaturarum in Deo, super continentiam illarum fundetur: decretum autem non sit ratio continendi illas, sed applicatio tantum omnipotentia, ratione cujus Deus illas præcontinet; consequens est ut decretum, nec sit, nec esse possit ex parte objecti, ratio formalis representandi illas. Juxta quam doctrinam, facilis est responsio ad argumentum. Nam ut inter prædictas scientias, esset virtualis distinctio, deberet distinctio virtualis inveniri non solum in conditione applicante, sed inter illorum motiva: quod non contingit in præsentia. Ita Illustrissimus Dominus Godoy, Oxomensis Episcopus, in manuscriptis Tractatus de scientia Dei.

§. VII.

Diluitur aliud argumentum ex læsione libertatis.

177. Objicies ultimò: Si præscientia Dei respectu futurorum absolutorum, sit fundata in decreto efficaci & absoluto, non poterit ejus infallibilitas conciliari cum libertate, & contingentia rerum. Vel enim causæ liberæ possunt resistere tali decreto, & ejus motioni, vel non? Si primum, divina præscientia poterit falli: quia oppositum ejus quod Deus præscivit, poterit evenire. Si secundum, destruetur libertas; cum de ratione causæ liberæ sit, quod possit resistere divino decreto, ejusque motioni, & facere oppositum ejus quod Deus decrevit, & præscivit.

178. Respondeo primò, Illud argumentum posse facile retorqueri in Adversarios: cum enim divinum decretum sit non solum prima causa determinatæ futuritionis in rebus, sed etiam primum principium, primaque veluti radix totius libertatis creatæ, & participatæ, ut supra ostensum fuit, si præscientia Dei respectu futurorum, sit independens à decreto, eoque anterior; neque erit certa & infallibilis, cum ante decretum, nihil sit cognoscibile, ut certò futurum; neque res erunt futura liberæ, & contingenter, sed necessariò, & ex natura rei: quia erunt futura, ante primum principium, & primam radicem totius libertatis, & contingentia; & ex vi, ac natura oppositionis contradictoria, quæ est causa necessaria necessitate absolutâ, ut ibidem arguebamus. Unde tantum abest, quod sententia Adversariorum, idonea sit ad concordiam infallibilitatis divinæ præscientiæ, cum libertate creatæ explicandam; quin potiùs utramque profus tollat ac destruat, ipsamque hominis libertatem, in suo primo principio præfocet, & extinguat, ut ibidem pluribus argumentis demonstravimus. Quare eorum sententia, non concordia, sed potiùs discordia libertatis cum divina præscientia, appellanda est.

art. 3.
§. 3.

A Respondeo secundò, negando sequelam Majoris, ad cujus probationem, dicendum est, causas liberæ posse resistere seu dissentire divino decreto, & ejus motioni; potentia antecedenti, & in sensu diviso; non tamen potentia consequenti, & in sensu composito: ita ut de facto conjungatur & componatur actualis resistantia, seu dissensus, cum divino decreto, ejusque motione. Sicut etiam dicere tenentur omnes defensores gratiæ congruæ: illa enim nunquam de facto conjungitur cum actuali resistantia, seu dissensu. Quia ergo causæ liberæ, prout subsunt divino decreto, ejusque motioni, servant potentiam ad resistendum, & ad eliciendum actum oppositum, non læditur illarum libertas: sed quia de facto nunquam resistunt, nec unquam conjungitur actualis dissensus cum decreto efficaci, & motione ipsius; divina præscientia quæ in illo fundatur, nunquam fallitur. Et sic illa duo extrema, quæ videntur inter se opposita, facile conciliantur, & in concordiam adducuntur.

B Ratio autem fundamentalis talis concordia, petitur ex efficacia voluntatis divinæ, quæ attingit non solum substantiam nostrorum actuum, sed etiam modum libertatis, qui reperitur in illis: ut docet D. Thomas locis supra citatis, præsertim 1. p. quæst. 19. art. 8. in corp. & in resp. ad 2. ubi sic habet. *Ex hoc quod nihil volumari divina resistit, sequitur quod non solum fiant ea quæ Deus vult fieri; sed quod fiant contingenter vel necessariò, quia sic vult fieri Deus.* Quæ verba valde notanda sunt: Illa enim ad vivum expriment infinitam illam efficaciam divinæ voluntatis, dativam & causativam libertatis, quia est infinitè efficax, & quia ei resisti non potest. Unde id quod Adversarij putant maximè nocere libertati, scilicet quod non possit homo divino decreto, ejusque motioni, resistere (intellige potentia consequenti, & in sensu composito) est id quod maximè illam firmat, & statuit: si enim ei non potest resisti, & illa vult ut liberè operemur, firmum & certum est, quod liberè operabimur. Quam etiam doctrinam expressè tradit Anselmus, cujus nomine, in hac materia, maximè abutuntur Adversarij. Ille enim in concordia prædest. cap. 1. sic loquitur. *Quoniam quod Deus vult, non potest non esse: si Deus vult voluntatem humanam, nullâ cogi vel prohiberi necessitate ad volendum, tunc necesse est voluntatem esse liberam. & esse quod vult.*

Dices, Idem Anselmus libro 1. cur Deus homo cap. 18. docet quod omnis suppositio antecedens, quæ non descendit ex libertate & electione nostræ voluntatis, tollit libertatem: Sed divinum decretum, & ejus motio, est aliqua suppositio antecedens, quæ non descendit ex libertate, & electione nostræ voluntatis: Ergo tollit ejus libertatem.

E Respondeo primò, negando absolutè Majorem: Indifferentia enim objectiva judicij, est aliqua suppositio, quæ antecedit electionem nostræ voluntatis, & tamen non tollit, sed potiùs causat libertatem. Item infententia Adversariorum, scientia simplicis intelligentiæ, ut habet adjunctum decretum, est causa futuritionis rerum, ac proinde aliqua suppositio illam antecedens (cum omnis causa debeat esse prior, saltem naturâ, suo effectu) & tamen non tollit libertatem, & contingentiam rerum, ut illi profitentur. Nec Anselmus unquam dixit, quod suppositio antecedens tollat libertatem, sed suppositio

179.

180.

181.